

HELVEDES BÖRD
AF
KRISTOFER JANSON.

PT

907F

H44

1884

GTU

Storage

BERKELEY, CALIFORNIA

THE GIFT OF

AMERICAN UNITARIAN
ASSOCIATION

OF BOSTON, MASSACHUSETTS

0 d

Kelvedes Børn.

Prædiken i Dramaform

af

Janson.

Property of
CBSK

Please return to

Graduate Theological
Union Library

Chicago.

Trykt hos C. Rasmussen.

1884.

PT
9075
H44
1884

Entered, according to Act of Congress, in the year 1884, by
Rev. KRISTOFER JANSON,
in the office of the Librarian of Congress, at Washington, D. C.

Property of
CSBK
Please return to
National Geographic Society
Library

Classified

Call for a copy

1884

P938.1

J267h

Historical

Journal of the

Board

of the

University

of the

State

of

1870

Volume 1

Part 1

1870-1871

1870

1870-1871

1870

1870-1871

1870

1870-1871

1870

1870-1871

11471

Personerne.

Presten.

Fruen.

Karl, deres Søn, 16 Aar.

Døfteren.

Toms Moder.

Bigeland, Pietist.

Sparre, Formand i Synoden.

Förste Akt.

Förste Scene.

En almindelig tarvelig Dagligstue. Dør i Baggrunden samt paa hver af Siderne. Fruen sidder ved sit Sybord i Forgrunden, Dokteren bent over paa Sofaen støttende sig til sin Stof.

Fruen.

Saa De tror ikke, han lever Dagen over, Dokter?

Dokteren.

Jeg tror det ikke, Frue.

Fruen.

Hvorledes er han tilmode?

Dokteren.

Som Enhver, der har en god Samvittighed.

Fruen.

Og De er vis paa, han har det?

Dokteren.

Han er en af de bedste unge Mænd i Byen.

Fruen.

Men hvordan ta'r hans gamle Mo'r det?

Dokteren.

Som alle trangslynte saakaldte Kristne; hun plager ham.

Fruen.

Plager ham?

Dokteren.

Med sine Dogmer naturligvis. Hun vil omvende paa ham.

Fruen.

Og hvad siger han?

Dokteren.

Han hører taalmodig paa, klapper hende paa Haanden og siger: ja, ja, Mo'r.

Fruen.

Og han ved, han skal dø?

Dokteren.

Han ved det.

Fruen.

Og han længes ikke efter Religionens Trøst?

Dokteren.

Jungen Talemaader, Frue, jeg kjender Dem. Slige Ord i Deres Mund ta'r sig ilde ud.

Fruen.

Hvorfor?

Dokteren.

Fordi De ikke mener dem. De kalder ikke det Religion, som bringes til Torvs af Presterne nu om Dagen.

Fruen.

Maaske ikke. Men vi Skandinaver idetmindste har jo ikke andet?

Dokteren.

Vel, saa kan vi Skandinaver leve foruden — eller gaa til amerikanske Samfund. Hvorfor gjør De ikke det, Frue?

Fruen.

Hvorfor?

Anden Scene.

Presten i Prestekjole men uden Krave kommer ind. Ser halvt misfornøjet hen paa Dokteren.

Presten.

Er De der igjen, Døfter? (Til Hustruen.) Hanna! vil du bringe mig en ren Prestekrave og finde frem Alterbrødet og Vinen.

Fruen.

Skal du i Sognebud?

Presten.

Ja, den døende unge Mand hos Naboens har sendt Bud efter mig.

Paa engang.	{	Dokteren.
		Tom Garman?
		Fruen.

Hvad siger du?

Presten.

Naar Deres Kunst ender, begynder min, Døfter, eller rettere Guds.

Dokteren.

Og Budet var virkelig fra ham selv?

Presten.

Fra ham. Bedre en sen Omvendelse end ingen.

Fruen

(har under dette sundet frem det forlangte og bundet Kraven om Halsen).

Presten.

Saa Karvel. (Til Hustruen.) Idag gaar jeg en alvorlig Gang, Hanna, sender du intet Bud med paa Veien?

Fruen.

Vær ikke for haard, Hans! (Kysjer ham. Presten gaar.)

Credie Scene.

Fruen (til Dokteren).

Hvad siger De saa, Dokter?

Dokteren.

Jeg tror det ikke, det er hans Mo'r, ikke ham.

Fruen.

Men om det nu var ham?

Dokteren.

Da siger jeg, at Menneskene er nogle feige Nøstinge.

Fruen.

Det gamle, med Barndommen indslugede, har en stor Magt, Dokter.

Dokteren.

Men vi skulde dog en Gang blive Voksne.

Fruen.

Sandt, men — —

Fjerde Scene.

Karl kommer ind fra Døren til venstre med en Bog i Haanden.

Karl.

Mo'r, her staar noget i Væksen i Dag, som jeg ikke forstaar.

Fruen.

Hvad er det, Gutten min?

Karl.

Der staar, at der er mange, som blir evig fordømte.

Fruen (betænkenbe sig lidt).

Vel, vi maa jo tro, at den barmhjertige Gud — —

Karl.

Men er Gud barmhjertig, hvorfor frelser han da ikke alle? Og naar han vidste alting forud, som Fa'r siger, saa maatte han jo vide, at der er mange, som vilde pines, og da var det jo stygt at skabe dem.

Dokteren.

Het, Karl! Kornuistens Lommefruener paa!

Fruen.

Der er mange Ting, min Gut, som vi ikke forstaar nu, men som — —

Dokteren.

Undskyld — men hvorfor piller De saa ved Syn-
toiet, Arue, hvorfor ser De ikke Deres Son bent ind i
Ansigtet?

Karl.

Mo'r, tror du der er nogen Djævel til?

Fruen.

Vi ved bare, at Jesus taler om Djævl.

Dokteren.

Ja, og at han drev en hel Hob Djævl ind i en Flok Svin. — Nei, Gutten min, kom, nu skal jeg lære Dig lidt Religion. Der er ingen Djævl til. Han er bare en Busemand, som man skræmmer Vorn og Bønder med. At tro bare paa Gud, ser du, det blev ligesom for stilsfærdigt og fredeligt. Man maatte finde paa noget, som rev lidt mere i Halsen. Og saa lavede man istand Kanden med Horn og Bukkesjodder og lodden Svands og lod ham gaa omkring og brøle og sluge Mennesker.

Fruen.

Karl gaa ind, jeg liker ikke, du horer paa slikt Snak.

Dokteren.

Jeg skal paatage mig at forberede dig bedre til Konfirmationen end din Na'r gjør, Gutten min.

Karl

(ser paa Dokteren og smiler, saa paa sin Mo'r, der styr feberagtigt, og gaar).

Femte Scene.

Fruen.

De burde ikke tale saa, Dokter.

Dokteren.

Jeg liker ikke at lesle med Vognen.

Fruen.

Det er en anden Ting; men derfor behøver De ikke

være flot i Deres Mund. Hvad der staar som Vogn for Dem, er Sandhed for de andre.

Dokteren.

Hvor De er bleven moralsk i Dag, Frue.

Frue.

Ja, jeg liker ikke, De taler saa til Karl. Husk hans Fa'r er Prest.

Dokteren.

Husk hans Mo'r er Fritænker.

Frue.

Hvad siger De?

Dokteren.

Sandheden. — Ja se kun paa mig, jeg slaar ikke Dinene ned.

Frue.

Er De vis paa, De har mig aldeles paa Deres Side, Døfter?

Dokteren.

I Grunden er jeg det, De vover bare ikke at sige Dem det selv.

Frue.

Der er en Grænse, Døfter. Jeg har ikke kastet Kristendommen overbord som De.

Dokteren.

Grænsen for Dem er kun Baniens Magt.

Frue.

Nei, Døfter, den er noget mere. De har vendt det Hele Ryggen, harm over Vognen og Hykleriet. De har kastet Barmet ud med Døbevandet. Jeg agter ikke at

gjøre det. Jeg tror endnu paa, at Kristendommen er Sandhed, men rigtignok den Kristendom, som udgik ren og simpel fra Jesu egen Mund.

Dokteren.

Frue, De staar endnu midt i Deres Udvikling. De holdes tilbage af det pinlige i Deres Stilling.

Frue n (med Graad i Stemmen).

Jeg tror ikke, det er Grunden, Døfter; men det glæder mig, at De ser, hvor fortvilet jeg staar.

Dokteren.

Jeg har set det længe.

Frue n.

Og De ved intet Raad?

Dokteren.

Jo — et helt, klart Brudd.

Frue n (brister i Graad).

De ved ikke, hvad De siger, Døfter — og dog er det i Grunden, hvad jeg daglig siger mig selv.

Dokteren.

Det Mod, Frue, det smerter altid, naar Bylden skal skjæres.

Frue n (seende ud for sig).

Skal jeg tale med Dem eller ikke?

Dokteren.

Hvis De har Tillid nok, vil det lette Dem. De holder ikke dette ud meget længer, Frue, De blir for nervøs.

Fruen.

De har været min Ven. Det er Frugten af de Samtaler, jeg har havt med Dem, af de Bøger, De har laant mig, det er Deres Dryp af Tvivl, som gjør, at jeg staar, hvor jeg staar idag.

Dokteren.

Og vilde De onske gjort ugjort?

Fruen.

Ikke for alt i Verden.

Dokteren.

Da maa De ogsaa modig tage Kolgerne.

Fruen.

Dokter, det er stundom, jeg foragter mig selv.

Dokteren.

Saa reis Dem selv ved at fortælle Deres Mand alt.

Fruen.

Jeg tør ikke. Det vil knuse ham og — mig.

Dokteren.

Ikke Dem — det vil styrke Dem, det vil befri alle Deres rige Evner.

Fruen.

Men jeg elsker ham. Han er i Grunden saa god, ser De.

Dokteren.

Men naar De elsker ham, kan De da holde ud at være usand imod ham?

Fruen.

Nei, det er jo netop dette, som dræber mig.

Dokteren.

De maa kæmpe en Kamp med ham. Aner han intet?

Fruen.

Han aner intet. Han synes blot, jeg i en urimelig Grad undskylder Fritænkerne.

Doktoren.

Da har De spillet Deres Kort godt, Fru — eller slet, som man ta'r det til.

Fruen.

Jeg har bundet min Tunge og mit Hjerte, jeg har tvølt alle mine oprørte Følelser, men det har ogsaa kostet paa. Jeg skammer mig for mig selv, for ham, for Børnene. At maatte sidde som jeg sad nylig ligeoverfor min egen Søn!

Dokteren.

Men hvorfor gjorde De det, Fru?

Fruen.

Hvorfor jeg gjorde det? Fordi jeg maatte. Skulde jeg staa her ganske og fortælle ham, at det, hans Fa'r tror paa og lærer, er Vøgn?

Sjette Scene.

Presten kommer ind Hoveddøren i Baggrunden. Han ser mørk ud. Han gaar stille hen til Skabet og sætter ind Brødet og Vinen. Baade hans Hustru og Dokteren følger ham med Dinene.

Fruen.

Du ser saa tung ud, Hans. Gik det ikke som du ønskede?

Presten.

Nei.

Dokteren.

Han tog ikke Sakramentet?

Presten.

Nei.

Dokteren.

Brave Gut! jeg vidste nok, du ikke vilde lyve hverken for Gud eller Mennesker.

Presten.

Det syntes, som om hans Hjerte alt var i en Tilstand af Kørhærdelse. Jeg foreholdt ham Evangeliets Kordring og spurgte, om Jesus formedelst Troen boede i hans Hjerte — han blot smilte ad det.

Kruen.

Men sagde han da intet?

Presten.

Han sagde til mig: Prest, jeg tillod min Mo'r at sende Bud efter Dem, ikke for at holde Omvendelsestaler, men for at give hende Trost. Jeg dor rolig i den Overbevisning, at Gud er god, og at han elsker os. Til ham haaber jeg at gaa, fordi jeg ærligt har søgt at vandre hans Veie.

Dokteren.

Det har han. Der fandtes ikke bedre Gut i Byen.

Presten.

Jeg foreholdt ham, at der var ingen Tro til Salighed uden paa Jesus og ham korsfæstet. Han svarede, at han ogsaa troede paa Jesus, som det reueste og bedste

Menneske, i hvis Fodspor vi alle skulle træde, men ikke, at han var nogen Gud. Jeg forholdt ham, at den, som ikke troede paa Jesu Guddom, troede ikke paa Jesus.

Dokteren.

Og hvad svarede saa han?

Presten.

Han svarede: At tro, Jesus var Gud, vilde være en Bespottelse for mig, Prest. Jeg tror blot paa een sand Gud. Jeg søgte da at gjøre ham forstaaeligt Tre-enighedens Mysterier.

Dokteren.

Forstaaeligt? — at een er det samme som tre og tre det samme som een? det var godt gjort.

Presten.

Ingen Spot nu, Døfter. Han smilte og rystede paa Hovedet. Jeg forklarede ham, at kun paa denne Tro kunde han modtage Sakramentet. Han svarede, at han ingen Trængsel følte til det, skjønt han ærede det som en gammel ærværdig Skik. Han havde kun indvilget i at modtage det for at søie sin Mo'r.

Dokteren.

Og sliq skal man pines paa sin Dødsjeng!

Fruen.

Sad hans Moder inde?

Presten.

Hun sad gjemt bag Sengegardinet, og græd.

Fruen.

Hvad hændte saa videre?

Presten.

Da jeg saa, at milde Ord ikke kunde faa Bugt med hans Vantro, forsøgte jeg de strengere. Jeg foreholdt ham det forfærdelige at gaa Døden i Møde uden Kristentro, jeg foreholdt ham det evigt brændende Helvede, som redningsløst venter dem, der var været tilbudt Evangeliet og afflaar det.

Kruen.

Sagde du det? kunde du næmne det i hans Dødsstund?

Presten.

Jeg maa gjøre min Pligt, Hanna. Den Syge afbrød mig og sagde: nu ønsker jeg, De skal gaa, Prest; jeg føler mig saa mat, jeg tror, jeg besvimer. Jeg stod op, tog min Hat og vilde gaa, men hans Mo'r holdt fast paa mig og raabte: De vil da ikke forlade ham saaledes, De vil da ikke nægte ham Sakramentet, De vil da ikke jende ham til Helvede! Den Syge begyndte at ralle saa underligt, Moderen fastede sig over ham med et Skrig. „Dom! Dom! du maa ikke dø!“ raabte hun; men jeg sneg mig stille ud af Døren for ikke at være Vidne til den sidste Kamp.

Syvende Scene.

Toms Moder (ude i Gangen).

Presten! Presten! hvor er Presten! (Døren rives op, En vil søge at holde hende tilbage, men hun river sig løs og myrter ind). Min Son er død, Prest, død! Giv mig ham igjen eller tag fra mig de sidste Ord, De sagde.

Presten (klapper hende paa Skulderen).

Vi maa finde os i det Mundgaaelige. Guds Vilje er altid den bedste for os.

Moderen.

Men er det da Guds Vilje, at han skal gaa til Helvede? Sig mig det, Prest, hvor er min Son gaaet hen? De ved det jo, De tjender jo Guds Ord.

Presten.

Jeg dommer ham ikke, gode Kone; men Guds Ord dommer ham, og vi har at boie os for det i Uerbodighed.

Moderen.

Har han gaaet til Helvede? — min brave Gut, min gode Gut — alle elskede ham, Prest, — der fandtes ikke hans Lige, og han er gaaet til Helvede? Nei, nei! det kan umulig staa i Guds Ord.

Presten.

Vi ved jo ikke, hvilket Omflag der skede i hans Sind i hans Dødsstund. Maaske har han omvendt sig og grebet sin Arelser, for det blev forsent.

Moderen.

Jeg spurgte ham, da han laa der og stirrede paa mig med halvbrustne Læbe: „Tom, Tom, angrev du ikke? tror du ikke, saa som du lærte som Barn i din Katekismus?“ Og han hvistede: „Nei, Moder!“ — det var det sidste, han sagde.

Presten.

Saa er altsaa Haabet slukt.

Moderen (i Sjaeleangst).

De mener det ikke, Prest, De kan ikke mene det.

Skal jeg aldrig se ham igjen? skal han pines evigt? kan jeg ikke tjøbe ham fri paa en eller anden Maade, bede for ham? kan ikke jeg gaa i hans Sted?

Presten.

Tal ikke bespotteligt, min gode Kone, De vil en Gang se Guds vise Mening i dette, og naar Syndens Skjel er falden fra vore Dine, skal vi se med Guds hel- lige Dine og glæde os over, at hans Retfærdighed er skeet Kyldest.

Moderen

(stirrer ud i Luften i stum Fortvielse. Saa river hun sig pludselig i Haaret og bryder ud i en voldsom Latter). Ha, ha, ha! min Søn er gaaen til Helvede! hører I det! han kan aldrig, aldrig komme ud igjen — (hun knyt- Næven til Presten). Og du tror, jeg vil være i Himlen, naar min Søn er i Helvede? Nei tak! jeg hader din Gud! han er en grusom Gud. Væk, væk! lad mig komme til min Søn, lad mig komme i Helvede til min Søn! — (styrter vanvittigt leende ud).

Dokteren.

Hun er bleven gal. Stop hende! (i Døren) Nu er jeg tilgavns færdig med Eders Kristendom! (Til Presten) Hvis De var slikt et Uhyre, som Deres Religion har gjort Dem til i Dag, vilde jeg foragte Dem. (Gaar)

Ottende Scene.

Fruen har hele Tiden staaet stille, støttet op mod Bindueskarmen. Hun er ganske bleg. Nu vender hun sig til sin Mand og siger med dirrende Læber.

Fruen.

Hvorfor iler du ikke efter hende, Hans? hvorfor siger du ikke, du har taget Keil?

Presten (seende forundret paa hende.)
 Hvad mener du? jeg forstaar ikke?

Kruen.

Du kan da ikke lade den Ulykkelige ligge der i Kór:
 tvivlelsen? du kan da ikke tro, at Gud virkelig fordommer
 sliq en ung Mand som Tom?

Presten.

Tvivler du paa Alvoret af Herrens Udsagn?

Kruen.

Du tror virkelig, Gud er et sliqt Umenneſke? Da
 siger jeg *ky*, af min hele Sjæl *ky* til en sliq Religion.

Presten.

Men Hanna! hvad gaar der af dig?

Kruen.

Kordom mig med, send mig til Helvede, Hans,
 jeg er ikke et Haar bedre end han var.

Presten (forfærdet).

Men hvad skal alt dette til? Du Hanna, som er
 Datter af en lutherſk Prest, du tror jo dog din Borne-
 lærdom?

Kruen (sterft).

Jeg troer ikke et Oran af, hvad du prædiker!

Presten

(stirrer blot maalløs af Korbauſelſe paa hende).

Kruen.

Nei se ikke ſaa paa mig, Hans, ellers ſvigter Modet
 mig. Det var det jeg vidſte, det vil dræbe dig, det vil
 dræbe mig, det vil gjøre os alle grændſeloſt ulykkelige.
 (Hun ſynker hulkende ned paa en Stol).

Presten.

(Lægger Haanden venligt paa hendes Skulder).

Men hvad er det Hanna? — jeg forstaar ikke et Ord. Berolige dig kjære Ven, berolige dig.

Fruen (uden at se op).

Jeg gaar her og lyver baade for Gud og Mennesker. Hjælp mig ud af dette Hytleri! hjælp mig ud!

Presten.

Hold fast ved din Barnelærdom Hanna, og der vil atter komme Fred i dit Sind.

Fruen.

Men det er jo netop den, som er Hytleriet, det er den, som binder mig paa Hænder og Fødder i Usandhed.

Presten.

Hvad siger du?

Fruen.

Jeg tror ikke paa Gders Kristendom. Gders Gud er ikke min, Gders Jesus er ikke min — de falder for det mindste Undersøgelsens Mandepust. Jeg trænger noget renere, lysere, bedre.

Presten.

Kan da vi usle Mennesker forbedre Herrens Verk, mener du?

Fruen.

Det er Gders Verk, ikke Herrens. Der er netop Ulykken — Å forblander de to Ting. Skulde det være Herrens Verk, der leder til, hvad jeg har seet her i Dag, leder til, at et fjærligt Menneske som du kan staa i Guds Navn og lyse et håderligt Medmenneske ned i et haabløst

evigt Helvede og det i Ansigtet paa hans egen Mo'r? Nei Hans, det er umuligt — det er formasteligt! (Da Presten blot ser paa hende med Sorg, slynger hun Armene om hans Hals og siger:) Tilgiv mig Hans! jeg ved det vil smerte dig, men jeg kan ikke andet. Na lad mig faa tale ud, lad mig en Gang faa tale ud, nu jeg har Mod til det. Husk paa, hvor jeg har gaaet her Aar og Dag og tiert og hyklet, lad mig faa Lov at bli mig selv!

Presten.

Tal kjære Ven, tal!

Fruen.

Tror du, en Religion, der forstener Sn, der gjør Sn ond istedetfor god, kan være den rette?

Presten.

Nei det tror jeg ikke.

Fruen.

Det gjør Gders Religion med mig — den gjør mig mørk, dommesyg, fortviolet. Skulde jeg for Alvor tro, at der var en Tid, da den alkjærlige Gud ikke vilde længer tilbyde mig sin Naade, at der var et Sted, hvor den Almægtiges Kjærlighed ikke kunde naa, da var han for mig hverken almægtig eller alkjærlig.

Presten.

Men husk paa, vi siger, at det er Menneskenes fri Valg, der fordømmer dem.

Fruen.

J siger noget mere. J taler med Bibelen om, at Gud forhærder Menneskene. Naabn bare det evige Helvedes Dør med et Haab, lad blot Guds tilbydende Kjær-

lighed ogsaa naa der, og vi skal kunne blive enige — et langt Stykke i alle Fald. Det er netop Gders Være om et evigt Helvede — det vil med andre Ord sige om Guds Bannmagt og Ufjærlighed, som mest skræmmer mig fra Gder, som saar ond Sæd mellem vore Landsmænd.

Presten.

Vil Du virkelig sige, at vi norske Prester saar ond Sæd?

Kruen.

Ikke med Vilje — jeg kjender jo saa mange, som er hjertens gode og bra Menneſter ligesom du Hans; men „af Krugterne skal I kjende dem“ var det ikke saa Jesus sagde?

Presten.

Saa sagde han.

Kruen.

Og de Krugter jeg har seet af Gders Arbeide har været smaa, bittre. Na det er ofte jeg i mit stille Sind har tænkt: mon ikke det norske Folk havde været længere fremme, dygtigere, frommere uden sine Prester?

Presten.

Det var en haard Anklage Hanna!

Kruen.

Jeg ved det men tilgiv mig — jeg saar jo Lov at sige, hvad jeg mener. Og har virkelig den norske Befolkning i Amerika gaaet frem under Gders Vedelse? har I opmuntret Fremskridtet, Undersøgelsen, Væsningen, Velgjørenhedsanstalterne? Nei I har lagt hele Vægten paa „den rene Være“, og paa Skoler der kunde holde Nordmændene borte fra Amerikanſt Indflydelse. I har seet

gjennem Ringre med Drifseligheden og med andre Væster, bare saasandt Gders Menighedslemmer udvortes holdr sig til den rene Være. I har erklæret det for Synd, hvis de vil høre paa andre Samfunds Meninger og Præster. Er ikke dette sandt?

Præsten.

Den som har rent Vand, bytter det ikke for skiddent.

Kruen.

Der har vi Hovmodet igjen — dette forfærdelige Hovmod. I alene — denne lillebitte Ring af Lutheriske Kristne — skal have forpagtet Metten til den ene useilbare Sandhed. Havde endnu denne Gders Være gjort Gder blidere, taalmodigere, tjærligere — men den forvandler jo Gder Præster til vandrende Vidnemaskiner, til blodløse Gmbeder. Na jeg kan sige det til dig, fordi jeg ved du holder af mig. Hvorfor er du to Mennesker Hans? et med og et uden Præsteskjole. Naar du er hjemme her og jaar Lov til at være dig selv, da er du livsglad, lys, munter, og naar du trækker Præsteskjolen paa — Stemmen forandres, sproget forandres, du blir stiv, kold, du taler i Bibelske Talemaader, du er en indbunden Dogmatik og ikke et levende Menneske.

Præsten.

Det er fordi jeg da er Guds Medskab og Tjener, fordi jeg boier mig under hans Ords Autoritet.

Kruen.

Men kan da hans Ord sige noget, som min Samvittighed oprorer sig imod? taler ikke Gud ogsaa gjennem min Samvittighed? og det oprorer min Samvittighed,

at I lærer, at den retfærdige Gud skulde domme en Ufkyldig til Døden for vor Skyld, at en Andens Blod skulde kunne sone for mine Synder.

Presten.

Du angriber da ikke vor hellige Korsoningslære, denne Kirkens mystiske Grundvold?

Kruen.

Jeg tror den ikke Hans — aa bliv ikke for bedrovet — men jeg kan jo ikke lye for dig. Jeg har grundet paa det Nat og Dag, jeg har læst gjennem alt hvad Jesus har sagt, jeg finder ikke et Ord om det der.

Presten.

Har du da ogsaa læst Pauli Breve?

Kruen.

Er Paulus det samme som Jesus?

Presten.

Han var inspireret af Guds hellige Aand.

Kruen (med slammende Dine spærmeriff)

Men jeg kjenner mig ogsaa inspireret af Guds hellige Aand, naar jeg nægter det! (Ligesom forfærdet over sit eget Udbrud) O Gud! min Gud! er det da ikke sandt, som Jesus sagde, at naar vi komme til dig angrende som den forlorne Son, vil du aabne dine Arme og tilgive os? Behøver vi besprænges med Blod, med Dyreblood, eller Menneskeblod eller Gudeblod! O Gud! hjælp mig, led mig! (Hun synker atter hulkende ned).

Presten

gaar fortvivlet op og ned (Sulvet og vrider sine Hænder).

Hanna! Hanna! (standjer foran hende og siger heftigt) Hvem har laant dig disse Aritænkerbøger?

Fruen (stille).

Det har Dokteren.

Presten (bittert)

Ja saa! — han er altsaa Slangen i Paradiset. Jeg forbyder ham herefter Huset.

Fruen.

Ik Hans! Tankegjesterne han har sluppet ind her (peger paa Hjertet) saar du aldrig bort.

Presten (fremdeles heitigt gaaende op og ned)

De skal, de maa ud! — (Vender sig pludseligt mod hende) Du har vel intet jagt til Børnene?

Fruen (efter en Pause).

Jeg vil tale til dem.

Presten (viger tilbage forfærdet).

Du kan ikke mene det!

Fruen.

Jeg holder det ikke ud længer at tie eller lyve for dem.

Presten (sterkt).

Jeg forbyder det!

Fruen.

Har jeg ikke samme Ret som du? Er det ikke mine Børn saavel som dine?

Presten.

Du ved ikke hvad du siger! — føre dem fra deres trofskyldige Barndoms Paradis ud i Dviolens Aergange og fortabe deres Sjæl!

Fruen.

Jeg vil vinde deres Sjæl for Sandheden.

Presten (hidfigt).

Sig heller: vinde deres Sjæl for Helvede?

Fruen (med Taarer i Øinene).

Du mener altså jeg gaar did?

Presten.

Jeg mener — at du maa komme til dig selv — du er syg, febersyg.

Fruen.

Jeg har aldrig været saa frisk som i Dag.

Presten.

Du faar dem aldrig — mine uskyldige Børn. Da heller . . .

Fruen (afbryder)

skilles med mig? sende mig bort?

Presten.

Heller det — alt heller end dette.

Niende Scene.

Karl

(river Døren op til venstre og styrter ind. Han er bleg og op-
hidset. Han slinger Armene om Modereus Hals og trykker sig
ind til hende).

Mo'r! hvis du gaar saa tag mig med dig!

Fruen (kysfende ham).

Min søde Gut!

Presten.

Karl! du her!

} Paa
engang.

Karl.

Jeg hørte, I talte saa høit og saa stillede jeg mig
ved Døren. Jeg ved det var ikke ret, men jeg syntes jeg
maatte gjøre det.

Presten.

Du har altsaa hørt alt?

Karl.

Ja, og jeg holder med Mo'r, jeg tror det samme som Mo'r. Jeg vil ikke blive konfirmeret.

Presten (viger tilbage i Aarfærdelse).

Karl! hvad siger du?

Karl.

Der staar saameget stygt i den Bogen, vi skal læse til Konfirmationen, at jeg vil ikke læse den. Jeg bliver bare ond af den. Der staar noget andet, end Mo'r siger, og Mo'r er det bedste Menneske i Verden.

Fruen (kysser ham atter).

Min Gut!

Presten

(staar med halvt lukkede Øine og kjæmper med sig selv (Endelig hører man):

Led os ikke ud i Aaristelse, men frels os fra det Onde!

Fruen (klappende Karl paa Hovedet).

Stakkels Ka'r!

Presten

(tilsyneladende foldt og embedsmandsmæssigt).

Hanna! du har Valget, enten gjør du Afbigt for, hvad du her har sagt, eller jeg bliver paa Embeds Begue nodt til at tage Dig i offentlig Kirketugt.

Fruen (bedrøvet).

Hans! kan du virkelig i sliq en Stund tænke paa saadanne Barnagtigheder!

Presten (med Bærdighed).

Spot kun! men fra nu af tjender jeg min Pligt. Gud tilgive mig, at jeg et Dieblit har været svag og vaklet. Hvo som elsker Hustru eller Barn mere end mig, er mig ikke værd.

Fruen.

Karl! saa gaar vi Do! (Adet hun skal gaa med Karl paa Haanden, brister det for hende, hun lægger sig hulkende paa Knæ foran Sønnen, og trykker ham lidenskabeligt ind til sig.) Karl! vi Do vil elske Gud, vil vi ikke? vi vil se at gjøre godt mod andre Mennesker, vil vi ikke? lad dem saa længe nok falde os Helvedes Børn.

Karl (fjærtegnende hende).

Mo'r!

Fruen

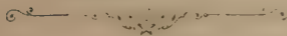
(reiser sig hurtig og gaar med Sønnen. I Døren vender hun sig, og med et Blik paa sin Mand fuldt af Kjærlighed og Kor-tvivelse siger hun):

Årvel Hans! Gud tilgive dig. (Hurtig ud.)

Presten (synker om paa Sofaen).

Herre Jesus! vær hos mig nu!

(Teppet falder.)

Anden Akt.

Samme Stue. Vampen brænder endnu paa Vordet, skjønt det er lys Morgen. Presten er sunken ned paa Sofaen og falden i Søvn. Han ser forpustet ud, som om han ikke havde været i Seng. Han bevæger sig i Søvn som En, der drømmer.

Første Scene.

Drømmene.

Husker du, hvor sød hun var, da hun sprang i Solskinnet mellem Blomsterne der paa Prestegaarden? husker du, hvor hendes Dine straaledede, da hun første Gang kysjede dig der under Birken?

Presten (i Søvn).

Hanna! kom!

Drømmene.

Husker du, hvor hun fyldte dit Hjem med Sang og med Glæde, hvor du længtede efter hendes Nærhed som efter noget lyst og godt?

Presten (sukker).

Drømmene.

Husker du, hvor hun opmuntrede dig, naar du var mismodig, hvor hun kjæmpede for din Vre, naar du blev angrebet?

Presten (i Søvn).

Gaa ikke, Hanna! gaa ikke!

Drømmene.

Husker du, hvor taalmodig hun sad ved din Seng, den Gang du havde Æber, og strøg Haanden gjennem dit Haar?

Presten (i Søvn).

Der — over Banden, Hanna!

Drømmene.

Husker du, da hun gik Dag og Nat med dit unge Barn paa Armen uden at blive træt? husker du, hvad hun har været for dit Hus og dine Børn? Ser du, hvor sammenvævet hun er gjennem tusinde fine Traade med det bedste i dig? Og hende nænner du at støde bort? hende vil du sælge for døde Bogstaver?

Presten (vaagner).

Hanna! hvor er du! (Ser sig om forvirret.) Det er sandt — jeg drømte blot. (Han gaar urolig op og ned, blir staaende en og anden Gang som hensunken i Tanker, sukker saa og begynder atter at vandre. Han standser pludselig foran hendes Billede paa Væggen, blir staaende og stirrer paa det; saa vender han det om og begynder atter sin rastløse Gang. Det banker paa Døren.)

Anden Scene.

Presten.

Kom ind!

Vigeland (smykker ind).

Godmorgen, min Broder i Kristo! Undskyld jeg kommer saa tidligt. Men jeg saa Lys skinne ud af Vinduerne og tænkte, at et venligt Ord i Korbigaacende kunde gjøre Dem godt. (Presten ser speidende paa ham.) De er indrer mig maaske ikke igjen? Mit Navn er Vigeland, udeksamineret Seminariist hjemmefra.

Presten.

Det er sandt. Vær saa god, sid ned.

Vigeland.

Taf! (Sukker.) Af! kjære Broder, vi maa nok alle saart erfare Sandheden af Herrens Ord.

Presten.

Hvad mener De?

Vigeland.

At denne Verden er en Kammerdal, og at Slangen kryber ind i Paradiset i Gvas forførende Stikkelse — —

Presten.

Jeg forstaar ikke, hvad De sigter til.

Vigeland.

Af, Broder i Kristo — det er ikke alle Aegteskaber, som sluttet i Himlen. Jeg har og, ligervis som De, faaet mit Kors at slæbe paa i den hellige Aegtestand. Min Hustru er forfalden til denne Verdens Korfængelighed. Petrus siger, at Kvindens Brydelse skal være Hjertets skjulte Mennefske i en jagtmodig og stille Lands ufor-

frænkelige Væsen, hvilket er meget kosteligt for Gud (1. Pet. 3, 4), og dog staar hendes Hu til Guld og Edelstene og denne Verdens Brast og Bram i Silkekjoler og andet deslige — ja hun besøger endog de Vantro's Forsamling og deres ugudelige Theatre.

P r e s t e n (afbryder).

Jeg forstaar ikke, hvad dette har med min Hustru at gjøre?

V i g e l a n d.

No ser De — det er denne Tidsaanden. Kvinderne bliver opsættelige mod deres Mænd. Den gamle Tids fromme Kvinder havde nok i deres Hus og i deres Børn, men nu vil de baade tænke og tale uden at agte Pauli Formaning, at Kvinden skal tie i Menigheden. De vil ikke som Sara være Abraham underdanig og kalde ham Herre, og derfor saa kommer Vantro og Ugudelighed ind over Folkene, og Profeten — —

P r e s t e n (kolbt afbrydende).

Jeg vil sige Dem, Hr. Vigeland, at jeg aldeles intet har at bebreide min Hustru. Hun har altid opfyldt sin Pligt i mit Hus, hun har været mit Livs Glæde og Trost, hun er det bedste Menneske, jeg kjender.

V i g e l a n d (sætter flere Dine).

Ja saa — og alligevel kan hun hensynke i Vantro og forlade Dem?

P r e s t e n.

Jeg bad hende selv gaa.

V i g e l a n d.

At! Djævelen frister os dog paa mange Maader, og vi maa nok saae Apostelens Ord, at han vandrer om Hælvedes Børn.

tom en brølende Love, prøvende hvem han kan opsluge. Men det er dog en Trøst at vide, Broder, naar vi maa sige om vore Kjære, at de vandrer paa den brede Vej til Helvede, at Guds Visdom er urandsagelig, og at vi har gjort vort Bedste med Hon og Formaning, og at vi en Gang skal blive jaa fuldkomne i Hellighed, at vi skal kunne glæde os over at se dem i Pinen, fordi vi ser, de har fortjent det —

Presten (springer op).

Jeg beder Dem, Hr. Wigeland, ikke et Ord mere om den Ting — det oprører mig.

Wigeland.

Ak, Broder, vi maa jo boie os alle for Striftens Udfagn. (Det banker.)

Tredie Scene.

Presten.

Kom ind!

Sparre (med Rejsefappe og Radsæk).

(Godtdag! godtdag! dyrebare Broder! da jeg modtog Deres Brev; reiste jeg med første Træn, derfor har De mig jaa tidligt. Nu hvorledes gaar det? (Opdager Wigeland.)

Presten (præsenterer).

Hr. Wigeland — Hr. Formand Sparre!

Sparre (overlegent).

Hr. Wigeland!

Presten (trykker Sparres Haand).

Tak fordi De kom!

Bigeland.

Jeg siger just til vor haardt prøvede Broder her, at Gud sender sine vise Tugtelsjer til vort Bedste, og at hans Hustru maaske skulde udvælges til et Fortabellsens Aar, for at han og hans kunde befæstes yderligere i Troen.

Sparre (sagte til Presten.)

Kan De ikke jaa den Person lempelig paa Døren?

Presten (til Bigeland).

Undskyld, Hr. Bigeland! — men Formanden og jeg havde noget at tale om i Gnrum. Jeg takker Dem for Deres Opmærksomhed.

Bigeland.

Jugentunde. Jeg mente kun, at nogle ventlige Ord i Forbigaaende — — Karvel, Hr. Formand! (Sparre bukker stivt. Til Presten) Guds Ared over Dem, Broder! (For sig selv idet han gaar) Kanskje jeg nu kunde have Haab om Klokkerposten! (Gaar.)

Fjerde Scene.

Sparre.

Jeg skal vædde paa, at den Person enten hører til Konferencen eller Hauges Synode — det er da nogle underst ubehagelige Personer — inakkjesalige og indfrænkede.

Presten.

Jeg havde ikke bedet ham komme.

Sparre.

Nei naturligvis, de stikker sin Næse ind allevegne. Nu hvorledes har De det, Broder? De ser lidende og medtaget ud.

Presten.

Jeg har ikke været i Seng paa flere Nætter. Jeg kan ikke faa sove.

Sparre.

Men De maa da ikke lade denne ubehagelige Historie rent tage paa Dem. De maa adsprede Deres Tanker, se at komme ind i Deres daglige Gjænge.

Presten.

Det er umuligt. Derfor skrev jeg til Dem, Hr. Normand, for at søge Raad og Støtte, hvorledes jeg skal forholde mig.

Sparre.

Den ringe Hjælp, jeg kan yde, staar til Deres Tjeneste. (Sætter sig. Presten ligejaa.) Se saa, nu vil vi behandle Sagen ganske koldt og praktisk; thi at søge at læge Deres Saar paa anden Maade nu, da det endnu bløder friskt, vil være af liden Nytte.

Presten.

Synes De, jeg har handlet rigtigt eller urigtigt, Hr. Normand?

Sparre.

Vel, min Kjære, det Spørgsmaal har to Sider. Og naar jeg skal udtale min oprigtige Mening, synes jeg nok, De har handlet lidt for raskt og overilet, lidt uklogt.

Presten.

Hvorledes?

Sparre.

No ser De, det er bra nok, at man skal være Sandheden tro og gjøre sin Vidnepligt, hvor haard den falder

for Kjød og Blod, men der er noget, man kalder Hensyn — Hensyn til Følgerne, Hensyn til Folkemeningen, Hensyn til det Samfunds Navn, man staar i. Det gjælder med andre Ord at følge vor dyrebare Frelfers Formaning at være listige som Slanger, paa samme Tid man er enfoldige som Duer.

Presten.

Hvad mener De da, jeg skulde gjort?

Sparre.

Gjort? De skulde aldeles Intet gjort — det er min Mening — ladet alt gaa i Stilhed og ladet Tidens Haand jevne og læge. Ser De — i den forste Opbrusning udtaler Vantroens Born sig altid skarpt og bittert, da føler de sig begejstrede af sin egen Bildfarelse og er uimodtagelige for Fornuft. Derfor indlader man sig i saadanne Dieblikke ikke med dem, man lader dem rase. Men efterpaa kommer Afslappelsen, da er det Tid at arbejde. Man indlader sig halvt med dem, svarer paa et og andet Spørgsmaal, blotter en og anden Svag-
hed, men altid rolig — altid overlegen.

Presten.

Jeg tror ikke, det havde nyttet ligeoverfor min Hustru.

Sparre.

Sig ikke det. Kvinden er ikke mer end et Menneske og ovenikjøbet den svagere Del. Og De ved ikke, kjære Broder, hvor den daglige Vane affliber alle haarde Kanter. Saa kan De desuden give hende en og anden overbevisende Bog, og jeg tænker, hendes vantro Udset vilde forsvundet af sig selv.

Presten.

Men Modstanderne bruge samme Vaaben, Hr. Kormand?

Sparre.

Vad dem det. Vi har Guds rene Ord og Bønner, det skal nedslaa alle deres selvgjorte Vaaben.

Presten.

Det er netop alle disse vantro Boger, der flommer over os, som har voldt Skaden. Kunde vi bare holde vore Menigheder fra at læse dem!

Sparre.

Vel — vi har jo forsøgt at isolere vore Menigheder og holde dem borte fra Tidens Strømninger, og det med Held. Jeg tror, vore værste Kærmere her er lykkeligst i deres trofskyldige Uvidenhed. Det blir saa ikke andet end Halvdannelse med dem, og selv den forstaar de ikke at bruge. Men for at vende tilbage til Deres Sag, unge Ven — der er et andet Hensyn, og det er — Menigheden, Hensynet til Menigheden. Nu er jo dette, som burde været en hemmelig Strid mellem Dem og hende, bleven en Offentlighed — bleven en Skandale. Modstanderne triumfere og gjør Nyggen til en Elefant. Vort Samfund lider i det almindelige Omdomme.

Presten.

Men skal man da leve under Sag med Bespottelsen og Vantroen? Kystede ikke Apostelen Johannes Støvet af sine Fødder og gik bort, da han fik høre, at Kjetteren Cerinth var i Badet?

Sparre.

Alt til sin Tid, unge Ven, alt efter Omstændighederne. Mulig kunde denne Handling af Johannes styrket hans Menigheder, som var tilboielige til at se igjennem Ringre med de Bantro. Men den Tilboielighed er Gudsfelov ikke herskende inden vort Samfund. Her vækker den bare ubehagelig Opsigt.

Presten.

Men jeg kan da ikke fordoelge Sandheden?

Sparre.

Naturligvis ikke; men De behøver ikke at raabe den ud paa Gader og Stræder. De skulde vidst om det — ingen anden. De skulde med Taalmodighed baaret dette som et husligt Kors og saa anvendt al Deres Klogskab og al Deres Andstydelse paa at vinde hende tilbage til Herren.

Presten.

Men naar nu engang dette er skeet, hvad saa?

Sparre.

Saa er det mit broderlige Raad, at søge at raade Bod paa Keiltagelsen saavidt muligt. De indrømmer, at De har handlet for hastigt ved at lade hende gaa, De beder hende venligt om at komme tilbage og indsætter hende igjen i alle hendes huslige Rettigheder.

Presten.

— Men Børnene?

Sparre.

Altjaa Børnene er med hende?

Presten.

Jeg stræbte at holde dem tilbage; men de hulkede og raabte og vilde til Mo'r — saa maatte jeg lade dem gaa — indtil videre.

Sparre.

Atter igjen en Grund mere til at faa hende snarest muligt tilbage. De gjør hende indlysende, at Børnene ikke er modne endnu for theologiske Diskussioner, at det er bedst at lade dem gaa sin stille Gang, til de selv kan vælge mellem Sandhed og Bilsfarelse.

Presten.

Men det er jo min Pligt som Prest efter vort Samfunds Love at tage Vedkommende, som jeg ved nærer fritænkteriske Anskuelser, i Kirketugt.

Sparre.

Sandt nok — men Kirketugten bør bruges med Finkhed og Taft, og hvor man er vis paa at opnaa noget godt ved den. Ellers er Stilhed og Fred det bedste. Man jøvner, man glatter, man sliber de haarde Kanter af. Vi, de Indviede, kan nok se, hvor Maskinen knirker og trænger til Smørelse, men Menigheden bør ikke se det, for dem bør Kirken staa som et Aredens Samfund i Enhedens Baand.

Presten.

Bliv ikke dette Hukleri, Hr. Kormand? — undskyld mig.

Sparre.

Yngstfra, min unge Ven, det er Styrelsestogstap. Sandheden blir dog Sandhed ligesuldt, om man tier. Og dette, at Prestefruen selv sviqter sin Børnelærdom

og gaar over til de Vantroes Leir, er dog en ganske anderledes stor Ting, end om en almindelig Bondetone skulde faa Grillen. Det ene bider Folk Mærke i, taler om, det har Følger, — det andet ikke. Men hvis De nu tager hende til Dem som før, og alt gaar sin vaulige Gang, — hun kan kanske overtales at følge Dem til Kirke —, saa vil Odden brydes af Vaabnene, før de blir brugte, og Seiren vende sig til os. Folk vil siige: hun har angret, hun har omvendt sig, der ser vi, at Kritisken kan ikke længe bestaa. De vil befæstes i Troen paa sin Børnelærdom og takke sin Gud, fordi de staar i et renslært Samfund. Ud af Deres midlertidige Ulykke vil der gro Visdom og Styrkelse i Troen for de enkelte Baklende, og vi har forvandlet Nederlaget til Seier.

Presten.

Jeg takker Dem for Deres gode Raad Hr. Formand, jeg skal forsøge dem, om jeg end tvivler paa, de vil lykkes.

Sparre.

At tvivle paa det, er at tvivle paa vort Samfunds Magt. Kun Tid — kun Tid, og alt vil spie sig. (Reiser sig). Og saa friskt Mod unge Ven! vær forvisset om, at jeg nærer den inderligste Deltagelse for Dem. Maa ske ser jeg endnu en Gang indom, før jeg reiser.

Presten.

Tak! (Følger ham til Døren).

Sparre (Tager sin Vadsæk og Kappe).

Farvel, farvel! Gud være med Dem (gaar).

Femte Scene.

Presten (alene)

Skulde jeg have handlet overilet? Skulde hun kunde vindes tilbage! Gud! min Gud! om det var saa! Havde jeg blot som Formanden denne uroffelige Overbevisning om vort Samfunds Sandhed. Jeg turde ikke sige ham det, jeg tør ikke sige hende det, jeg tør ikke sige mig selv det — men stundom kommer disse Tvivl, som er værre end Døden.

Sjette Scene.

Dokteren (kommer).

Undskyld, jeg kommer uanmeldt, men jeg har en Hilsen at bringe fra Deres Hustru.

Presten.

Hvordan lever hun?

Dokteren.

Hendes værste Lidelse er over, hun føler hun har gjort sin Pligt.

Presten.

Hun er fremdeles hos Dem?

Dokteren.

Min Hustru har taget sig af hende. Hun vil blive der indtil videre. Har De noget Bud til hende?

Presten (betænker sig).

Nei.

Dokteren (ser paa ham).

De ser anstrængt ud. Tillader De jeg føler Deres Puls? (gjør det) De maa vogte Dem; De maa søge Hvile.

Presten.

Jeg kan ikke.

Datteren.

Deres Hustru har faaet mig til at tro, at De i Grundten er et godt Menneske. Hvorfor faster De ikke af Dem denne Kernmaske, for den er bleven Deres anden Natur?

Presten.

Kordi Kjødets Sans er Kiendskab imod Gud.

Datteren.

Maa — saa — Karvel. (3 Døren) De har altjaa intet Bud til Deres Hustru?

Presten.

Hils hende igjen.

Datteren.

Det er alt?

Presten (nøjsende).

Ja. (Doktoren gaar).

Syvende Scene.

(Presten gaar atter op og ned i Lanter. Døren stødes op, og ind kommer Tom's Moder, slæbende paa en stor Byldt).

Tom's Moder (lægger Bylden paa Sofaen).

Hus! Hus! han sover nu — maa ikke vække ham. Jeg har været nede i Helvede og hentet min Søn op.

Presten.

Skal ogsaa dette Syn forfølge mig.

Tom's Moder

(kommer hen, tager Presten fortrolig i Armen og ler).

De vilde ikke have ham i Helvede, Prest! han var

for god for dem, sagde de. Men i Himlen — nei — der faar vi ikke slippe ind; saa gaar vi saa og rusler vi To.

Presten.

Du er syg, min gode Kone.

Tom's Moder.

Jeg syg? nei jeg er saa frisk, saa frisk. Men det er vanskeligt at komme i Himlen, Prest. Tom troede, man kom i Himlen, naar man var god og elskede Gud og sine Medmennesker — det var netop det gale, for saa kommer man i Helvede. Nei man maa kunne om Treenigheden og den rette Forsoningslære og tro paa det evige Helvede — aa der er saa mange, mange Ting at huske paa — En glemmer det saa let, naar En blir gammel. Det er ikke saa let for en simpel Mand at komme i Himlen, for Gud er streng, han holder sig til Bogen han. Og saa faar vi To gaa og rusle saalænge.

Presten.

Herre Jesus!

Tom's Moder.

Jesus ja! — det er sandt — det er ogsaa vanskeligt med Jesus. Hvormange Trin er der nu i Ophøielsesstanden og i Kornedrelsesstanden? ja for alt det maa man huske, skal man komme i Himlen.

Presten.

Jesus er dod for vore Synder, gode Kone!

Tom's Moder.

Ja, ja (ramser) „Jesu Blod renser os fra al Synd som et ustraffeligt og lydeløst Lams“ — ser De Prest,

jeg kan huske lidt endnu — men alligevel kommer Størsteparten i Helvede — Størsteparten. For Djævelen han er den sterkeste, han er langt sterkere end Gud.

Presten (for sig).

Hvad skal jeg sige hende til Trøst!

Tom's Moder.

Na jeg læser nok Bibelen jeg ogsaa, Prest — har læst den ni Ganger igjennem. — Jeg forstaar ikke stort, men det er det samme, det hjælper at læse alligevel, og nu er jeg kommen til Jeremias.

Presten.

Stakkels Kone!

Tom's Moder.

Ja det maa De vel sige, Prest, for det er haardt Arbeid, men det maa til, skal man komme i Himlen. Men se der! nu vaagner han. (Gaar bort til Sofaen). Er du vaagen nu, Tom? nu skal vi ud og vandre igjen. (Hvisker til Blydten) Vi skal ikke gaa til Helvede mere — vi skal narre Presten! (Hun tager Blydten igjen paa Armen, ser sjaalent og halvt triumferende paa Presten, mens hun gaar).

Ottende Scene.

Presten (alene, i sterk Kamp).

Er det Helvedes Sjøglespil dette? eller hvad er det? Mine Tvivl kommer stormende, peger paa hende der og anklager mig. Herre Jesus! forbarm dig over mig!

Niende Scene.

Fruen

(i Døren, med det mindste Barn paa Armen).
 Gaar jeg Lov at komme ind?

Presten

(vil flyve imod hende med udbredte Arme).

Hanna! (griber sig igjen, lader Armen synke og synker selv ned paa Sofaen) Hanna!

Fruen (atter).

Jaar jeg Pov at komme ind?

Presten (uden at røre sig).

Kom, kom!

Fruen (sætter sig stille hos ham).

Vi maa endnu en Gang tales ved, Hans. Nu kan jeg tale roligere.

Den Lille (peger forundret paa Aaderen).

Papa! Papa!

(Presten griber Barnet voldsomt, trykker det ind til sig og kysker det. Fruen knæler ned hos ham og lægger sig med Graad op til ham. Der rinder Taarer ned ad Prestens Kinder, han tørter dem af og siger stille:)

Presten.

Hvad har Du saa at sige mig, Hanna?

Fruen.

Vær ikke kold mod mig, Hans, jeg skal forsøge at være rolig. Jeg vil blot sige dig, at du holder ikke dette ud. Bliv dig selv igjen.

Presten.

Hvad mener du?

Fruen.

Vad dit hjærtelige Hjerte og din sunde Sans saa raade.

Presten.

Min sunde Sans eller Fornuft har intet med disse Ting at gjøre. Vi maa boie os i Uerbødighed for Guds Ord, hvor haardt det er for Kjød og Blod.

Kruen (sætter sig ved hans Side).

Jeg ser, jeg maa tale med dig om dette; thi der ligger Noden til vor Uenighed. Jeg ved jo, det er Bibelen, du mener, naar du taler om Guds Ord. Afte saa?

Presten.

Naturligvis.

Kruen.

Jeg tror ikke paa Bibelen saaledes som du, Hans — aa se ikke saa bebreidende paa mig — jeg kan ikke andet.

Presten.

Du troede den dog en Gang, Hanna!

Kruen.

Sandt, men det var blot paa Grund af Bane, af Tankeløshed. Nu, da jeg har læst alvorligt og tænkt selv, nu tror jeg ikke længer saaledes.

Presten.

Og hvorfor ikke?

Kruen.

Kordi jeg tror, at hver Bøg, og saaledes ogsaa Bibelen, bærer Mærke af den Mand og den Tid, som har skrevet den, og saaledes ogsaa af den Mands og den Tids Bildfarelser.

Presten.

Og du tror ikke Gud til saapas meget, at han kunde aabenbare den fulde Sandhed gennem et Menneskes Ord, hvis han vilde.

Fruen.

Det tror jeg, men jeg tror ikke, han har villet. Jeg ser i alle Fald, han ikke har gjort det i Bibelen.

Presten.

Ser du det, siger du?

Fruen.

Ja, jeg ser det; thi der er Ting, som modsiger hverandre, og Gud kan ikke modsige sig selv; der er Ting, som er umoraliske, grusomme, vederstyggelige i det gamle Testamente, og som staaer udgivet for at være Guds Befaling; men har Gud befalet dem, da er han ikke min Gud, ikke Jesu Kristi Gud; thi Jesu Gud er den rene, fuldkomne, hellige. Indrømmer ikke ogsaa I en Udvi-
ling i Bibelen?

Presten.

Det gjør vi.

Fruen.

Men kan da Gud eller den Hellig Aand udvikle sig? kan han sige en Ting i Dag og en anden i Morgen? Naar Jesus i Bjergtalen retter paa Budene i det gamle Testamente og sætter andre i Stedet, hvem har saa Ret, den Hellig Aand gennem Moses eller gennem Jesus?

Presten.

Jeg tænker, begge har Ret.

Fruen.

Men begge kan ikke have Ret; thi de modsiges hverandre. Naar Moses siger, du skal h a d e din Fiende, og Jesus siger, du skal e l s k e ham, da kan ikke begge have Ret; man maa gjøre et Valg.

Presten.

Jøderne var ikke paa Mose Tid modne for den fulde Sandhed.

Fruen.

Men I gaar jo med den fulde Sandhed, som I kalder det, til Zulu-Kasserne og Afrikas andre Vilde; er da de mere modne end Jøderne paa Mose Tid? Og selv om Jøderne var saa lidet modne, maatte det jo i alle Tilfælde være galt af den Hellig Aand at sige til dem: I skal h a d e Ederes Fiender, indtil I er modne til noget bedre; da først skal I e l s k e dem.

Presten.

Hvis vi skal slippe Begrebet om Skriftens Inspiration, vil vi ingen fast Grund have at staa paa, vi vil drive for alle Værdoms Veir.

Fruen.

Hvis saa var, Hans, hvorfor skrev da ikke Jesus selv op sin Lære? hvorfor stroede han blot sine Ord frit ud? Og du ved jo ligesaagodt som jeg, at Bibelen, som vi nu har den, ikke har været til fra Kristentirkens Begyndelse, at den er autoriseret til Herre over vor Samvittighed ved Ja og Nei paa et fjævlende Kirkemøde længe efter Kristentirkens Stiftelse.

Presten.

Du aner ikke Hanna, hvormegen Glendighed denne din Lære fører i sit Skjold, den vil borttage Tilliden til Bibelen, denne Gufers og Ulykkelige Trost.

Kruen.

Nei Hans — du tager Æil. Jeg vil netop give dem Bibelen igjen som deres dyrebareste Opbyggelsesbog. Jeg har netop nu selv først ret begyndt at elske den. Men Gders Lære om Bibelens bogitavelige Inspiration fører dem netop i Tvivl og Bantro.

Presten.

Det forstaar jeg dog ikke.

Kruen.

Forstaar Du ikke, at naar En læser i det gamle Testamente, at Gud angret eller i Bredde drufner eller slaar ihjel nogle Tusinde Mennesker, saa studser man og spørger sig selv: kan dette være sandt? kan dette være den fuldkomne Gud? Og naar du saa svarer: jo det er, den Hellig Mand selv har indblæst det! — saa kommer Bedkommende selv i Tvivl; thi hans Begreber om Ret og Uret forrykkes. Men naar jeg faar Lov at sige til ham: „der ser du, hvor raa og ufuldkomne Begreber Nøderne havde den Tid om Gud, og hvorlangt vi er komne fremom dem“ — da, ja da styrkes vor Tillid og Tro paa Gud og paa Kristendommens Menhed.

Presten.

Jeg indrommer dig Hanna, at der er mange Ting i Bibelen ufattelige for vor Fornuft, men hvis vi kunde begribe alle Guds Hemmeligheder, var vi ikke sundige Mennesker.

Frøuen.

Men skal vi da holde en Slags Moral for os og en anden for Vor herre? skal vi sige, at det som gjælder mellem os skrobelige Mennesker for usjelt, nedrigt, forbryderisk, det er godt nok for Gud. Er da ikke dette forfærdeligt?

Presten.

Ikke saa heftig Hanna. De hemmelige Traade af Mariag og Virkning, som leder Guds Handlinger, er ofte skjulte for os.

Frøuen.

Men sort kan aldrig blive hvidt.

Presten.

Men hvidt kan ofte se ud som sort for vore forblindede Sinne. Vogt dig for at ville mestre Gud, at ville trænge ind i hans Mysterier Hanna.

Frøuen.

Mysterier — samme Udvei som altid. Det afskjærer jo al Samtale, men det sætter ogsaa Stempel paa alle Sæfters mest ravgale Wildfarelser.

Presten.

Det begriber jeg ikke.

Frøuen.

Du de ikke alle hen til Bibelen og bevise sin Mening soletklart ud af den ligesaa norske Synode og ned til Mormonerne? (Med Hænderne paa sin Mand's Knæ) At dette skal kunne stille to Mennesker ad, som holder af hinanden? thi du holder jo af mig Hans?

Presten

(tager hendes Ansigt mellem sine Hænder og kysker hende).

Fruen (halvt hvissende).

Naar jeg Lov at komme igjen? gi'r du mig lidt Ret?

Presten

(halvt forlegen efter en Stunds Betænkning).

Jeg har et Vilkaar. Du kan i Stilhed tale til mig om dine Tvivl, men lad dig ikke mærke med dem til Børnene eller til Noget udenfor.

Fruen (ser prøvende og bedrøvet paa ham).

Du har ikke dette fra dig selv Hans! du er ikke lav. (Da Presten ikke svarer). Jeg skulde altsaa spille Komædie, agere den ydmygt undertastede Husfrue, lyve for mine egne Børn og blot bruge dig som en Sikkerhedsventil, at ikke Dampen skal sprænge Beholderen. Fy! Fy!

Presten (uden at møde hendes Blik).

Man skylder sin Menighed, sit Samfund ikke at vække Forargelse.

Fruen.

Dg er ikke det den største Forargelse at hyle for dem?

Presten.

At tie er ikke at hyle.

Fruen.

Men ser du da ikke Hans, at du træder mine Rettigheder som et frit Menneske under Fodder. Du skal kunde forkynde frit, hvad jeg anser for Wildfarelse, og jeg skal bare — tie. Nei aldrig, aldrig faar du mig til dette, da heller Skilsmisse for bestandig.

Presten (begraver sit Ansigt i sine Hænder).

Fruen.

(strnger ham med Haanden over Haaret og siger indsmigrende).

Hans! jeg har ogsaa et Forslag til dig. Du ved,

du var flink med dine Hænder, før du begyndte at studere; træd ud af dette forstenede Samfund; tag et Haandverk, og jeg skal hjælpe dig med mit Arbeide, og vi skal atter oparbeide et lykkeligt Hjem.

Presten (heftigt).

Aldrig — aldrig! Jeg har faaet Guds og Menneskers Kald til at prædike, og jeg maa være dette Kald tro.

Fruen.

Men saa hav ogsaa Mod til at være tro mod dig selv, mod Mandens Kald i dig. Korpup dig ikke i middelalderlige, barbariske Dogmer, der udelukker al Fremgang, gaa Undersøgelsens Bei, tjæmp Tvivlens Kamp, og du skal faa en Magt i din Forkyndelse som aldrig før, du skal faa Personlighedens, Overbevisningens Magt, ikke Udenadlæksens.

Presten.

Hanna! Hanna! frist mig ikke!

Fruen.

Hans! i den dybeste Grund er vi jo enige, er vi ikke? Vi begge elsker jo Gud, vi begge vil jo gjerne følge Jesus Kristus, hvorfor da skilles, hvorfor da støde hverandre bort? Lad os arbeide sammen paa at gjøre godt, paa at løfte vore Landsmænds Syn til større Bidder, til mere Alvor, til virkelig at være Jesu Efterfølgere.

Presten (greben).

Hanna, jeg skal betro dig en Ting. Der er Stunder, hvor der kommer Tvivl over mig, Stunder, hvor jeg føler det som en uendelig Frigjørelse, om jeg turde kaste Helvedesfrygten, om jeg turde tro, at alle, alle en Gang skulde jamles ind i Guds Rige, luttrede gennem

Videlsens Ald. Men det er Kristelser — jeg ved det — Kristelser fra den Døde, som paatager sig Skikkelse af en Vnjets Engel.

Kruen.

Tro ikke det, Hans! det er din bedre Natur, det er Guds Afsigt i dig, følg den og du vil blive lykkelig. Reis Menneskenes Adelskab, lad dem føle, at de er Guds Værlinge og ikke udygtige, forlorne Trælle, der ikke kan løste sig. Tro paa Menneskehedens evige Fremgang mod Vns og Sandhed trods Synden og Udfælselserne, tro paa Guds Kjærlighed mere end paa Satans Magt — og vi To skal leve et Samliv — aa saa rigt, saa velsignet, i fuld Kristaaelse og Samarbejde, og vore Børn med os.

Presten

(overvældet knuger hende i sine Arme).

Hanna! Hanna! jeg kan ikke undvære dig! jeg kan ikke slippe dig! Jeg har aldrig vidst, hvor jeg holdt af dig, før nu.

Kruen (i hans Arme).

Og sliq en Mand har de mishandlet for mig! Kom, kom, lad os trods dem bygge vort Hjem i Guds Kjærlighed. Du sender ind din Opfølgelse endnu i Dag.

Presten

(slipper hende pludselig, en Gysen farer gennem ham, han luffer Dinene.)

Gud! hvad har jeg gjort! Herre Jesus! bevar mig fra Fristelse! (Han kaster sig hullende over Sotaen. Man hører ham stønne og bede indimellem. Omfærd reiser han sig stiv og bleg, slaar Kors for sig og siger med høitidelig Stemme:) Vig fra mig, Satan!

Den Lille

(der har siddet og lagt paa Gulvet, klynger sig op til Moderen).

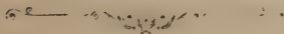
Mo'r! jeg er ræd Papa!

Fruen

(ser paa ham en Stund, saa løfter hun Barnet paa Armen og gaar langsomt mod Døren. Der vender hun sig og siger stille:)

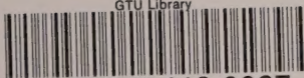
Hans! jeg kommer igjen!

(Teppet falder.)

DATE DUE

GTU Library

3 2400 00412 0097

GTU Library
2400 Ridge Road
Berkeley, CA 94709
For renewals call (510) 649-2500

All items are subject to recall

